

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра психології у виробничій сфері

Кузів О.Є.

Методичні вказівки
для практичних занять з курсу
«КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ»

студентів спеціальності 053 «Психологія»
всіх форм навчання

Тернопіль – 2018

Кузів О.Є. Методичні вказівки для практичних занять з курсу «Клінічна психологія» для студентів спеціальності 053 «Психологія» всіх форм навчання / О.Є. Кузів. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. – 24 с.

РЕЦЕНЗЕНТ:

В.В. Вишньовський – доц., к. психол. н., доцент кафедри психології у виробничій сфері Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя

Методичні вказівки розроблено відповідно до навчального плану підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 053 «Психологія»

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології у виробничій сфері та рекомендовано до друку (протокол № 10 від 14 березня 2018 року)

Схвалено та рекомендовано до друку методичною радою факультету економіки та менеджменту (протокол № 7 від 18 квітня 2018 року)

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Клінічна психологія – галузь психології, що вивчає психологічні аспекти здоров'я та хвороби: психологію індивідуальних відмінностей, вплив психологічних чинників на стан здоров'я та перебіг хвороби, психологічні особливості переживання хвороби, неврозологію, біоетичні проблеми, проблеми психопрофілактики хвороб і збереження здоров'я, розробки психологічних аспектів реабілітації.

Мета курсу полягає в тому, щоб розкрити особливості застосування психологічних знань, технік і методів у широкому клінічному полі, висвітлити специфіку розв'язання психологічних проблем охорони здоров'я.

Завдання навчального курсу “Клінічна психологія”:

- розкрити психологічні аспекти лікування хворих;
- розглянути основні напрями діяльності клінічного психолога;
- проаналізувати основні завдання і загальні принципи психологічного дослідження в клініці;
- показати психологічні аспекти соматичних розладів;
- висвітлити прикладне значення нейропсихології, патопсихології і психосоматики;
- ознайомити студентів зі специфікою роботи клінічного психолога з аномальними дітьми;
- розкрити психологічні аспекти діяльності психолога з девіантними особами;
- показати особливості участі клінічного психолога в роботі різноманітних експертиз;
- розглянути організаційні аспекти діяльності клінічного психолога в різних медичних закладах.

Після проходження навчального курсу “Клінічна психологія” студент повинен:

Знати:

- основні теоретико-методологічні проблеми клінічної психології;
- основні категорії клінічної психології;
- психологічні (психогенні) чинники в етіології, патогенезі і патофизиці психічних і психосоматичних порушень;
- класифікацію й основні методи клінічної психології;
- основи клінічної нейропсихології;
- вікові аспекти психологічних розладів;
- основні концепції психосоматичних співвідношень;
- реабілітаційний підхід у медицині;

- основні принципи психологічного супроводу лікувального процесу;
- психологічні аспекти лікарської і немедикаментозної терапії;
- психологічні основи психотерапії і психологічного консультування;
- правові і деонтологічні аспекти діяльності клінічного психолога.
- етичні аспекти професійної діяльності клінічного психолога;
- специфіку роботи клінічного психолога з аномаліями розвитку;
- особливості побудови стосунків психолога з пацієнтами і лікарями;
- принципи роботи клінічного психолога в різноманітних психотерапевтичних підрозділах.

Вміти:

- виокремити психологічну складову соматичних і психічних розладів;
- забезпечити психологічний супровід діагностичного і терапевтичного процесів;
- здійснювати психологічні впливи в клініці.
- проводити психологічне обстеження з урахуванням нозологічної і вікової специфіки, а також у зв'язку з завданнями медико-психологічної експертизи;
- вибирати адекватний методичний апарат і здійснювати кількісний і якісний аналіз результатів дослідження в зв'язку з різноманітними цілями: диференційна діагностика, аналіз важкості стану, оцінка ефективності проведеної терапії тощо;
- користуватися основними інтерпретаційними схемами і підходами, адекватно подавати наявні дані в психодіагностичному висновку;
- користуватися основними клініко-психологічними методами (психологічна бесіда, збір психологічного анамнезу, психологічний аналіз біографії, природний експеримент);
- володіти основними прийомами нейропсихологічного дослідження;
- використовувати основні методи психокорекції в роботі з хворими і психологічним консультуванням з урахуванням нозологічної і вікової специфіки;
- володіти методами індивідуального, групового і сімейного консультування здорових з урахуванням вікової специфіки в зв'язку з завданнями психопрофілактики;
- володіти підходами організації психотерапевтичного середовища, навичками проведення особистісно- і професійно орієнтованих тренінгів.

**Тема 1: Клінічна психологія як галузь психологічної науки:
теоретико-методологічні основи.**

Практичне заняття 1.

План

1. Загальна характеристика клінічної психології.
2. Розділи клінічної психології.
3. Взаємозв'язок клінічної психології з іншими науками.

Ключові слова: клінічна психологія, етіологія, інтервенція, охорона здоров'я, психофармакологія, психотерапія, судово-медична психологія, судова психіатрія.

Питання для самоконтролю:

1. Що вивчає клінічна психологія?
2. Які розділи включає клінічна психологія?
3. Що є об'єктом клінічної психології?
4. Що є предметом клінічної психології?
5. Які науки є базовими для клінічної психології?
6. В чому полягає зв'язок клінічної психології з загальною психологією?
7. В чому полягає зв'язок клінічної психології з психіатрією?
8. В чому полягає зв'язок клінічної психології з судово-медичною психологією?
9. В чому полягає зв'язок клінічної психології з психотерапією?
10. В чому полягає зв'язок клінічної психології з соціологією?

Практичне заняття 2.

План

1. Методологічні принципи клінічної психології.
2. Основні завдання і загальні принципи психологічного дослідження в клініці.
3. Етика в клінічній психології.

Питання для самоконтролю:

1. На якій методології базується клінічна психологія?
2. Що є метою психологічного дослідження?
3. Які ви знаєте принципи клінічної психології?
4. Яким є загальне завдання клінічного психолога?
5. Які конкретні завдання стоять перед клінічною психологією?

6. Які ви знаєте не стандартизовані методи клінічної психології?
7. Які ви знаєте стандартизовані методи клінічної психології?
8. Які основні положення етичної моделі Гіпократа?
9. Які основні положення деонтологічної моделі?
10. Які основні положення етичної моделі Парцельса?

Тема 2. Патопсихологічні розлади, їх етимологія та системи класифікації. Практичне заняття 3.

План

1. Основні дефініції нейропсихології.
2. Методи нейропсихологічного дослідження.
3. Класифікація психічних розладів.

Ключові слова: клінічна нейропсихологія, експериментальна нейропсихологія, реабілітаційна нейропсихологія, психофізіологічна нейропсихологія, культурно-історична теорія розвитку функцій Виготського, методи нейропсихологічного дослідження, методи оцінки синдромів у нейропсихології, типи розладів.

Питання для самоконтролю:

1. Що вивчає клінічна нейропсихологія?
2. Що вивчає експериментальна нейропсихологія?
3. Що вивчає реабілітаційна нейропсихологія?
4. Що вивчає психофізіологічна нейропсихологія?
5. Які завдання розв'язуються при системному аналізі порушень вищих психічних функцій?
6. Які є методи оцінки синдромів в нейропсихології?
7. Які типи розладів розрізняють в залежності від рівня ураження аналізаторної системи?
8. Які існують сенсорні розлади?
9. Які існують гностичні розлади?
10. Які є види розладів емоцій при ураженнях мозку?

Практичне заняття 4.

План

1. Патопсихологія як галузь клінічної психології.
2. Психопатологічні синдроми.
3. Методи патопсихологічного дослідження в клініці.

Ключові слова: патопсихологія, психопатологічні синдроми, шизофренічний синдром, психопатичний синдром, органічний симптомокомплекс, олігофренічний симптомокомплекс, методи патопсихологічного дослідження в клініці.

Питання для самоконтролю:

1. Що вивчає патопсихологія?
2. В чому проявляється прикладне значення патопсихології?
3. Які патопсихологічні синдроми мають найбільше значення в клініці?
4. Які ознаки шизофренічного синдрому?
5. Які ознаки психопатичного синдрому?
6. Які ознаки органічного симптомокомплексу?
7. Які ознаки олігофренічного симптомокомплексу?
8. Які є стандартизовані методи патопсихологічного дослідження в клініці?
9. Які є не стандартизовані методи патопсихологічного дослідження в клініці?
10. Які існують етапи патопсихологічного дослідження?

Тема 3. Соматичні хвороби та їх вплив на психіку.

Практичне заняття 5.

План

1. Психосоматика як галузь клінічної психології.
2. Зарубіжні наукові напрями психосоматики.
3. Вітчизняні наукові напрями психосоматики.

Ключові слова: психосоматика, психосоматичні розлади, психоаналітичний напрям в психосоматиці, антропологічний напрям в психосоматиці, концепція алекситимії, психіатрія консультування, кортико-вісцеральна теорія.

Питання для самоконтролю:

1. Що вивчає психосоматика?
2. З ким пов'язують зародження психосоматики?
3. Що лежить в основі психосоматичних розладів на думку психоаналітиків?

4. В чому суть концепції “профілю особистості” Данбар?
5. Які принципи концепції специфічності Александера?
6. Як розуміють смисл синдрому представники антропологічного напрямку?
7. В чому суть концепції алекситимії?
8. Які елементи включає психіатрія консультування?
9. В чому суть кортико-вісцеральної теорії?
10. Які емоції викликають гіпертонію?

Практичне заняття 6.

План

1. Зміни психічної діяльності при хронічних соматичних захворюваннях.
2. Стратегії поведінки хворого.
3. Психосоматичні аспекти болі.

Ключові слова: патогенний вплив соматичної хвороби на психіку людини, вплив соматичного захворювання на життя пацієнта, стратегії поведінки хворого, сила і тривалість больового подразника, психосоматична концепція болі Енгеля, психалгії.

Питання для самоконтролю:

1. В чому суть соматогенного впливу соматичної хвороби на психіку людини?
2. В чому суть психогенного впливу соматичної хвороби на психіку людини?
3. Як проявляється вплив соматичного захворювання на життя пацієнта?
4. Як проявляється пасивна стратегія поведінки хворого?
5. Як проявляється активна стратегія поведінки хворого?
6. Які фактори впливають на інтенсивність больового відчуття?
7. Які основні положення концепції Енгеля?
8. Як біль може поєднуватися з сексуальним почуттям?
9. Як співвідносяться фізіологічні і психологічні фактори при психалгіях?
10. Чи може існувати біль “як чисто психічний феномен”?

Тема 4. Психологічні аспекти аномального розвитку.

Практичне заняття 7.

План

1. Психологія аномального розвитку.
2. Напрями діяльності психолога при роботі з аномальними дітьми.
3. Суміжні дисципліни, що вивчають психологію аномальної дитини.
4. Поняття дизонтології.
5. Типи психічного дизонтогенезу.
6. Прояви асинхронії.

Ключові слова: аномальний розвиток, оцінка порушень розвитку, систематизація патологічної симптоматики, структурний аналіз розладів, відновлююче навчання, дизонтогенія, регрес, ретардація, асинхронія, патологічна акселерація, механізми ізоляції, патологічної фіксації, порушення інволюції психічних функцій.

Питання для самоконтролю:

1. В яких сферах зосереджено вивчення закономірностей аномалії розвитку?
2. В чому полягає суть психологічної кваліфікації патологічної симптоматики?
3. В чому полягає суть проведення відновлюючого навчання?
4. Яка наука займається виявленням загальних закономірностей розвитку, навчання і виховання аномальних дітей?
5. На які складові поділяється дефектологія?
6. Яка дисципліна досліджує онтогенез н/с дитини?
7. Яка дисципліна розкриває закономірності розпаду психічної діяльності?
8. Яка дисципліна займається проблемами формування аномалій розвитку?
9. Як називається відхилення внутрішньоутробного формування структур організму?
10. Що таке регресія?
11. Що розуміють під ретардацією?
12. Як називається викривлений, дисгармонійний психічний розвиток?
13. Що таке ізольована функція?
14. Які основні прояви асинхронії?
15. Які прояви патологічної акселерації?
16. Назвіть приклади поєднання патологічної акселерації з ретардацією психічних функцій.

Практичне заняття 8.

План

1. Поняття аномальна дитина.

2. Основні категорії аномальних дітей.
3. Біологічні і соціальні фактори аномалії розвитку.
4. Психічний недорозвиток.
5. Степені дефекту розумової відсталості.
6. Затримка психічного розвитку.

Ключові слова: аномальна дитина, порушення слухової функції, порушення зору, мовні порушення, комплексні порушення психофізичного розвитку, психопатичні форми поведінки, психічний недорозвиток, розумово-відсталі діти, олігофренія, ідіотія, імбецильність, дебільність, затримка психічного розвитку, психічний інфантилізм, викривлений психічний розвиток, аутизм, психопатії, патологічне формування особистості.

Питання для самоконтролю:

1. Які діти відносяться до аномальних?
2. До чого приводить наявність дефекту згідно Виготського?
3. Які основні категорії аномальних дітей?
4. Хто такі логопати?
5. Які існують біологічні фактори аномалії розвитку?
6. Які існують соціальні фактори аномалії розвитку?
7. В чому проявляється патохарактереологічне формування особистості?
8. Що таке педагогічна занедбаність?
9. Що таке психічний недорозвиток?
10. Які три степені олігофренії?
11. Що розуміють під затримкою психічного розвитку?
12. З чим пов'язаний дисгармонійний психічний інфантилізм?
13. Коли проявляється аутизм?
14. Які є форми дисгармонії особистості?
15. Які фактори сприяють патологічному формуванню особистості?
16. Які умови обумовлюють розвиток особистості по варіанту психічної нестійкості?

Тема 5. Психологія девіантної поведінки.

Практичне заняття 9.

План

1. Поняття девіантної поведінки.

2. Клініко-фізіологічні основи девіантної поведінки.
3. Соціально-психологічні фактори девіантної поведінки.

Ключові слова: девіантна поведінка, патохарактереологічний синдром, аморальна поведінка, делінквентна поведінка, патохарактереологічні реакції, психогенне патохарактереологічне формування особистості, психопатоподібні стани, само руйнівна поведінка, афектогенні мотиви,

Питання для самоконтролю:

1. Як називаються вчинки, або система вчинків, що суперечать прийнятим правовим або моральним нормам?
2. З чим пов'язані патологічні форми девіантної поведінки у дітей?
3. Що називають патохарактереологічними реакціями?
4. Що відбувається з формуванням особистості при психопатоподібних станах?
5. В чому суть концепції само руйнівної поведінки?
6. Які фактори обумовлюють формування розладів поведінки?
7. Які психологічні фактори девіантної поведінки?
8. Чим характеризуються афектогенні мотиви?
9. Яким чином задовольняються актуальні потреби в ситуативно-імпульсивних мотивах?
10. До яких мотивів відноситься бажання психопатичної само актуалізації?

Практичне заняття 10.

План

1. Поняття адиктивної поведінки.
2. Основні форми девіантної поведінки.
3. Профілактика девіантної поведінки.

Ключові слова: адиктивна поведінка, гемблінг, п'янство, алкоголізм, наркоманія, агресивна поведінка, суїцидальна поведінка, сексуальні девіації, профілактика девіантної поведінки.

Питання для самоконтролю:

1. В чому проявляється адиктивна поведінка?
2. Які психологічні ознаки адиктивної особистості?
3. Яка різниця між п'янством і алкоголізмом?

4. Охарактеризуйте три стадії алкоголізму.
5. Що означає фізична залежність?
6. Які існують мотиви вживання алкоголю?
7. Які фактори описують агресивну поведінку?
8. Що таке демонстративний суїцид?
9. Які існують види сексуальних девіацій?
10. Які існують напрями профілактики девіантної поведінки?

Тема 6. Особливості психології медичного працівника та лікарські справи.

Практичне заняття 11.

План

1. Клініко-психологічні і психотерапевтичні втручання.
2. Методи клініко-психологічних інтервенцій.
3. Функції і цілі клініко-психологічних інтервенцій.

Ключові слова: психотерапевтична інтервенція, вербальні і невербальні методи інтервенцій, профілактика, реабілітація, розвиток особистості, досвід, організм, Я - концепція.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке психотерапевтична інтервенція?
2. Чим характеризується клініко-психологічна інтервенція?
3. Що таке психологічні втручання?
4. Які існують види методів клініко-психологічних інтервенцій?
5. Які функції клініко-психологічних інтервенцій?
6. Які завдання вирішує профілактична функція?
7. Які завдання вирішує лікувальна функція?
8. Які завдання вирішує реабілітаційна функція?
9. Яка різниця між загальними і конкретними цілями клініко-психологічних інтервенцій?
10. В чому полягає теоретичне обґрунтування клініко-психологічних інтервенцій?

Практичне заняття 12.

План

1. Професійно-важливі якості лікаря.
2. Психологія діагностичного процесу.

3. Психологія терапевтичного процесу.

Ключові слова: комунікативна компетентність лікаря, професійна адаптація лікаря, діагностичний процес, хвороба, психотравма, психологічний вплив госпіталізації, ефект плацебо, внутрішня картина хвороби, копінг-поведінка, дисимуляція, агравація, анозогнозія, симуляція, “соціальна престижність”.

Питання для самоконтролю:

1. Які характеристики розвивають комунікативну компетенцію лікаря?
2. Які етапи включає професійна адаптація?
3. В чому полягає суть контактної фази спілкування?
4. В чому полягає суть орієнтаційної фази спілкування?
5. В чому полягає суть аргументаційної фази спілкування?
6. В чому полягає суть корекційної фази спілкування?
7. Чому хвороба може виступати як самостійна психотравма?
8. В чому проявляється психологічний вплив госпіталізації?
9. Які складові психологічної адаптації пацієнта до хвороби?
10. Яких хворих називають “важкими”?

Тема 7. Значення клінічної психологія в експертній практиці.

Практичне заняття 13.

План

1. Експертна клінічна психологія як галузь психології.
2. Участь клінічного психолога у медично-трудова експертизі.
3. Військово-медична експертиза.

Ключові слова: експертний психологічний висновок, медично-трудова експертиза, установка підекспертного, установка експерта, військово-медична експертиза.

Питання для самоконтролю:

1. Що є основним змістом експертного психологічного висновку?
2. Яке значення має психологічний аспект медично-трудова експертизи?
3. Який найважливіший аспект діяльності клінічного психолога при експертизі?

4. Які особливості має ситуація медично-трудової експертизи в психологічному плані?
5. Що має містити висновок психолога, який бере участь в експертизі працездатності?
6. Чому при інтерпретації результатів експертизи приділяється найбільша увага?
7. Які завдання вирішує клінічний психолог при військово-медичній експертизі?
8. Які обставини надають своєрідність психологічному дослідженні при проведенні даного виду експертизи?

Практичне заняття 14.

План

1. Медико-педагогічна експертиза.
2. Роль клінічного психолога при проведенні судово-психіатричної експертизи.
3. Комплексна психолого-психіатрична експертиза.

Ключові слова: медико-педагогічна експертиза, інтелектуальна недостатність, структура психічного зниження, судово-психіатрична експертиза, судово-психологічна експертиза, очна експертиза, висновок експерта-психолога.

Питання для самоконтролю:

1. Які завдання розв'язує клінічний психолог при проведенні медико-педагогічної експертизи?
2. Якими критеріями керується психолог при проведенні медико-педагогічної експертизи?
3. Яку роль виконує психолог при обстеженні “важких дітей”?
4. Які завдання стоять перед судово-психіатричною експертизою?
5. Які критерії включає поняття неосудності?
6. Що таке обмежена осудність?
7. Які спеціалісти беруть участь в проведенні комплексної експертизи?
8. Які форми проведення очної експертизи?

Тема 8. Професійні та етичні засади діяльності клінічного психолога.

Практичне заняття 15.

План

1. Загальні принципи організації медико-психологічної допомоги.

2. Робота клінічного психолога в закладах, що надають психіатричну допомогу.
3. Особливості організації роботи клінічного психолога в реабілітаційних центрах.

Ключові слова: лікувально-реабілітаційний процес, принципи психологічної допомоги, робоче місце клінічного психолога, концепція здійснення психологічної допомоги, напрями діяльності клінічного психолога, зміст і об'єм роботи клінічного психолога, завдання діяльності клінічного психолога.

Питання для самоконтролю:

1. Які принципи організації медико-психологічної допомоги?
2. Які основні напрями діяльності роботи клінічного психолога?
3. Які завдання психодіагностики?
4. Які завдання психокорекції і психотерапії?
5. На що спрямована індивідуальна програма реабілітації?
6. В чому полягає специфіка роботи психолога в реабілітаційних центрах психіатричної служби?
7. В чому суть психологічного аналізу особливостей сімейного життя?
8. Як проводиться організація психологічної допомоги в психіатричних закладах?

Практичне заняття 16.

План

1. Робота клінічного психолога в закладах, що надають психотерапевтичну допомогу.
2. Особливості організації роботи клінічного психолога в медичних закладах іншого профілю.
3. Підготовка спеціалістів в галузі клінічної психології.

Ключові слова: короткотермінова і інтенсивна психотерапевтична допомога, взаємодія клінічного психолога і лікаря, особистісно-орієнтована психотерапія, відновлювальна терапія, навчання клінічних психологів.

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає специфіка діяльності клінічного психолога в клініці?
2. В чому полягає специфіка діяльності клінічного психолога в стаціонарних психотерапевтичних відділеннях?

3. Які особливості взаємодії клінічного психолога і лікаря-психотерапевта?
4. В чому полягає специфіка діяльності клінічного психолога в медичних закладах соматичного профілю?
5. В чому полягає специфіка діяльності клінічного психолога в закладах паліативної медицини?
6. Яка роль клінічного психолога в загальній системі надання медичної допомоги?
7. Які шляхи здобуття спеціальності клінічного психолога?
8. Які є форми навчання в тренінгових психотерапевтичних групах для клінічних психологів?

Запитання на залік

1. Загальна характеристика клінічної психології.
2. Розділи клінічної психології.
3. Взаємозв'язок клінічної психології з іншими науками.
4. Становлення і розвиток клінічної психології

5. Методологічні принципи клінічної психології.
6. Основні завдання і загальні принципи психологічного дослідження в клініці
7. Етика в клінічній психології.
8. Основні дефініції нейропсихології.
9. Методи нейропсихологічного дослідження.
10. Класифікація психічних розладів.
11. Патопсихологія як галузь клінічної психології.
12. Психопатологічні синдроми.
13. Напрями діяльності патопсихолога.
14. Етапи проведення патопсихологічного дослідження.
15. Психосоматика як галузь клінічної психології.
16. Зарубіжні наукові напрями психосоматики.
17. Вітчизняні наукові напрями психосоматики.
18. Зміни психічної діяльності при хронічних соматичних захворюваннях.
19. Стратегії поведінки хворого.
20. Психосоматичні аспекти болі.
21. Психологія аномального розвитку.
22. Напрями діяльності психолога при роботі з аномальними дітьми.
23. Суміжні дисципліни, що вивчають психологію аномальної дитини.
24. Поняття дизонтології.
25. Типи психічного дизонтогенезу.
26. Прояви асинхронії.
27. Поняття аномальна дитина.
28. Основні категорії аномальних дітей.
29. Біологічні і соціальні фактори аномалії розвитку.
30. Психічний недорозвиток.
31. Степені дефекту розумової відсталості.
32. Затримка психічного розвитку.
33. Поняття девіантної поведінки.
34. Клініко-фізіологічні основи девіантної поведінки.
35. Соціально-психологічні фактори девіантної поведінки.
36. Поняття адитивної поведінки.
37. Основні форми девіантної поведінки.
38. Профілактика девіантної поведінки.
39. Клініко-психологічні і психотерапевтичні втручання.
40. Методи клініко-психологічних інтервенцій.
41. Функції і цілі клініко-психологічних інтервенцій.
42. Професійно-важливі якості лікаря.

43. Психологія діагностичного процесу.
44. Психологія терапевтичного процесу.
45. Експертна клінічна психологія як галузь психології.
46. Участь клінічного психолога у медично-трудовій експертизі.
47. Військово-медична експертиза.
48. Медико-педагогічна експертиза.
49. Роль клінічного психолога при проведенні судово-психіатричної експертизи.
50. Процедура проведення психологічних експертиз.
51. Робота клінічного психолога в закладах, що надають психіатричну допомогу.
52. Особливості організації роботи клінічного психолога в реабілітаційних центрах.
53. Підходи до організації медико-психологічної допомоги.
54. Розвиток вітчизняної психологічної бази в охороні здоров'я.
55. Концепція удосконалення комплексної медичної і психологічної допомоги.
56. Робота клінічного психолога в закладах, що надають психотерапевтичну допомогу.
57. Особливості організації роботи клінічного психолога в медичних закладах іншого профілю.
58. Підготовка спеціалістів в галузі клінічної психології.
59. Бригадні технології з надання психотерапевтичної допомоги.
60. Робота психотерапевтичних центрів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА (Основна)

1. Абабков В.А. Проблема научности в психотерапии / В.А. Абабков. – СПб., 1998.

2. Абрамова Г.С. Психология в медицине / Г.С. Абрамова, Ю.А. Юдчиц. – М., 1998.
3. Александер Ф. Психосоматическая медицина / Ф. Александер. – М., 2000.
4. Александровский Ю.А. Пограничные психические расстройства / Ю.А. Александровский. – М., 1999.
5. Альтшуллер В.Б. Патологическое влечение к алкоголю / В.Б. Альтшуллер. – М., 1994.
6. Бизюк А.П. Основы нейропсихологии / А.П. Бизюк. – СПб., 2001.
7. Блейхер В.М. Практическая патопсихология: Руководство для врачей и медицинских психологов / В.М. Блейхер, И.В. Крук, С.Н. Боков. – Ростов-на-Дону, 1996.
8. Братусь Б.С. Аномалии личности / Б.С. Братусь. – М., 1988.
9. Вассерман Л.И. Методы нейропсихологической диагностики / Л.И. Вассерман, С.А. Дорофеева, Я.А. Меерсон. – СПб., 1997.
10. Гуревич П.С. Клиническая психология / П.С. Гуревич. – М., 2001.
11. Завилянский И.Я. Деонтология в психиатрии / И.Я. Завилянский, Л.И. Завилянская. – М., 1988.
12. Зейгарник Б.В. Патопсихология / Б.В. Зейгарник. – М., 1986.
13. Исаев Д.Н. Психосоматическая медицина детского возраста / Д.Н. Исаев. – СПб., 1996.
14. Кабанов М.М. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике / М.М. Кабанов. – Л., 1983.
15. Карвасарский Б.Д. Клиническая психология / Б.Д. Карвасарский. – М., 2004.
16. Корсакова К.К. Клиническая нейропсихология / К.К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., 1988.
17. Кудрявцев И.А. Комплексная судебно-психолого-психиатрическая экспертиза / И.А. Кудрявцев. – М., 1996.
18. Лебединский В.В. Нарушение психического развития у детей / В.В. Лебединский. – М., 1985.
19. Личко А.Е. Типы акцентуаций характера и психопатий у подростков / А.Е. Личко. – Л., 1983.
20. Любан-Плоцца Б. Психосоматические расстройства в общей медицинской практике / Б. Любан-Плоцца, В. Пёльдингер, Ф. Крёгер, К. Ледерах-Хофман. – СПб., 2000.
21. Марковская И.Ф. Задержки психического развития: Клиническая и нейропсихологическая диагностика / И.Ф. Марковская. – М., 1993.
22. Маслоу А. Психология бытия / А. Маслоу. – М., 1997.

23. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология / В.Д. Менделевич. – М., 1998.
24. Николаева В.В. Влияние хронической болезни на психику / В.В. Николаева. – М., 1987.
25. Психиатрия. Психосоматика. Психотерапия / под. ред. К.П. Кискера и др. – М., 1999.
26. Психосоматическая проблема психологический аспект / под ред. Ю.Ф. Полякова, В.В. Николаевой. – М., 1992.
27. Психотерапевтическая энциклопедия / под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб., 2000.
28. Рубинштейн С.Я. Экспериментальные методики патопсихологии и опыт применения их в клинике / С.Я. Рубинштейн. – СПб., 1998.
29. Сидоров П.И. Введение в клиническую психологию. В 2 томах / П.И. Сидоров, А.В. Парняков. – М.-Екатеринбург, 2000.
30. Симерницкая Э.Г. Мозг человека и психические процессы в онтогенезе / Э.Г. Симерницкая. – М., 1985.
31. Соколова Е.Т. Особенности личности при пограничных нервнопсихических и соматических заболеваниях / Е.Т. Соколова, В.В. Николаева. – М., 1995.
32. Соловьёва С.Л. Психологическая коррекция агрессивных тенденций больных гипертонической болезнью. Пособие для врачей / С.Л. Соловьёва. – СПб., 2001.
33. Соложенкин В.В. Психологические основы врачебной деятельности / В.В. Соложенкин. – М., 1997.
34. Тодд Дж. Основы клинической и консультативной психологии / Дж. Тодд, А.К. Богарт. – М., 2001.
35. Хомская Е.Д. Нейропсихология / Е.Д. Хомская. – М., 1987.
36. Худик В.А. Детская патопсихология / В.А. Худик. – К., 1997.
37. Хьелл Л. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб., 2000.
38. Цветкова Л.С. Нейропсихология счета, письма и чтения: нарушение и восстановление / Л.С. Цветкова. – М., 2000.
39. Эйдемиллер Э.Г. Психология и психотерапия семьи / Э.Г. Эйдемиллер, В. Юстицкис. – СПб., 1999.
40. Ялом И. Групповая психотерапия / И. Ялом. – СПб., 2000.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА (Додаткова)

1. Альманах психологічних тестів. – М., 1995.

2. Асатиани М.Н. Психотерапія неврозу нав'язливих станів. Посібник із психіатрії / М.Н. Асатиани; під ред. В.Е. Рожнова. – Ташкент, 1985.
3. Атлас для експериментального дослідження в психічній діяльності людини. / під ред. И. А. Поліщука, А. Е. Видренко. – К., 1980.
4. Банщиків В.М. Медична психологія / В.М. Банщиків, В.С. Гуськов, И.Ф. Мягков. – М., 1967.
5. Банщиків В.М. Методичний посібник до практичного курсу психіатрії на лікувальному факультеті медичного інституту / В.М. Банщиків і ін. – М., 1962.
6. Банщиків В.М. Загальна психопатологія / В.М. Банщиків, Ц.П. Короленко, И.В. Давыдов. – М., 1971.
7. Бараш Б.А. Психотерапія і психопрофілактика невротичних розладів у студентів музичного вузу / Б.А. Бараш – Дис. ... канд. мед. наук. – Л., 1985.
8. Березин Ф.Б. Методика багатобічного дослідження особистості в клінічній медицині і психогигієні / Ф.Б. Березин, М.П. Мирошников, Р.В. Рожанец. – М., 1976.
9. Березин Ф.Б. Методика багатобічного дослідження особистості / Ф.Б. Березин, М.П. Мирошников, Е.Д. Соколова. – М., 1994.
10. Берн Э. Введення в психіатрію і психоаналіз для непосвячених / Э. Берн. – СПб., 1991.
11. Бжалава И.Т. Сприйняття й установка / И.Т. Бжалава. – Тбілісі, 1965.
12. Биренбаум Г.В. До питання про утворення переносних і умовних значень слова при патологічних змінах мислення / Г.В. Биренбаум // Нове в навчанні про апраксію, агнозії, афазії. – М., 1984.
13. Блейхер В.М. Клінічна патопсихологія / В.М. Блейхер. – Ташкент, 1976.
14. Блейхер В.М. Експериментально-психологічне дослідження психічно хворих / В.М. Блейхер. – Ташкент, 1971.
15. Блейхер В.М. Про деякі теоретичні концепції проєктивних методів дослідження особистості в закордонній психології і патопсихології / В.М. Блейхер, Л.Ф. Бурлачук // Журнал невропатології і психіатрії ім. С.С. Корсакова. – 1972. – № 5.
16. Блейхер В.М. Досвід застосування психометрических досліджень пам'яті при церебральному атеросклерозі / В.М. Блейхер, Ю.А. Машек // Невропатологія і психіатрія. – 1974. – №2.
17. Бондарева Л.В. Порушення взаємин безпосередньої й опосередкованої пам'яті в хворих епілепсією / Л.В. Бондарева // Психологічні дослідження. – МГУ, 1971. – Вып. 3.

18. Бурлачук Л.Ф. Дослідження особистості в клінічній психології / Л.Ф. Бурлачук. – К., 1979.
19. Бурхливо М.Е. Терапія творчим самовираженням / М.Е. Бурхливо. – М., 1989.
20. Васильченко Г.С. Загальна сексопатологія. Керівництво для лікарів / Г.С. Васильченко. – М., 1977.
21. Васильченко Г.С. Приватна сексопатологія: У 2-х т. / Г.С. Васильченко. – М., 1983.
22. Васильченко Г.С. Любов, шлюб, сексуальне партнерство / Г.С. Васильченко, Ю. А. Решетняк. – М., 1977.
23. Вассерман Л.И. Тест підлітки про батьків / Л.И. Вассерман, И.Л. Горькавая, Е.Е. Ромицына. – М., 1995.
24. Уласова Т.А. Про дітей з відхиленнями в розвитку / Т.А. Уласова. – М., 1973.
25. Вікові аспекти групової психотерапії при нервово-психічних захворюваннях. // сб. наукових праць Інституту ім. В. М. Бехтерева. – Л., 1988. – Т. 121.
26. Волкова Г.А. Особливості поведінки дітей з неврозами в конфліктних ситуаціях / Г.А. Волкова; отв. ред. Е.С. Іванов. – Л., 1988.
27. Вроно М.Ш. Шизофренія в дітей і підлітків / М.Ш. Вроно. – М., 1971.
28. Ганнушкин П.Б. Вибрані твори / П.Б. Ганнушкин; під ред. О. В. Кербикова. – М., 1962.
29. Гильяшева И.Н. Про застосування методики ТАТ у діагностиці неврозів і шизофренії / И.Н. Гильяшева // Психологічні проблеми психогігієни, психопрофілактики і медичної деонтології. – Л., 1972.
30. Гильяшева И.Н. Міжособистісні відносини дитини / И.Н. Гильяшева, Н.Д. Игнатъева. – М., 1994.
31. Гіляровський В.А. Вибрані твори / В.А. Гіляровський; під ред. Г. К. Ушакова. – М., 1973.
32. Групова психотерапія при неврозах і психозах / під ред. Б.Д. Карвасарського. – Л., 1975.
33. Деонтологія і психосоматика / під ред. В.К. Мягер // Психогігієна і психопрофілактика. – Л., 1983.
34. Докучаєва М.А. Про дослідження методики рахунка по Крепеліну в психіатричній лікарні / М.А. Докучаєва // Психологічні методи дослідження в клініці. – 1976. – №2.

ЗМІСТ

<u>Тема 1: Клінічна психологія як галузь психологічної науки: теоретико-методологічні основи.</u>	
<u>Практичне заняття 1.</u>	5
<u>Практичне заняття 2.</u>	5
<u>Тема 2. Патопсихологічні розлади, їх етимологія та системи класифікації.</u>	
<u>Практичне заняття 3.</u>	6
<u>Практичне заняття 4.</u>	7
<u>Тема 3. Соматичні хвороби та їх вплив на психіку.</u>	
<u>Практичне заняття 5.</u>	7
<u>Практичне заняття 6.</u>	8
<u>Тема 4. Психологічні аспекти аномального розвитку.</u>	
<u>Практичне заняття 7.</u>	9
<u>Практичне заняття 8.</u>	10
<u>Тема 5. Психологія девіантної поведінки.</u>	
<u>Практичне заняття 9.</u>	11
<u>Практичне заняття 10.</u>	11
<u>Тема 6. Особливості психології медичного працівника та лікарські справи.</u>	
<u>Практичне заняття 11.</u>	12
<u>Практичне заняття 12.</u>	13
<u>Тема 7. Значення клінічної психології в експертній практиці.</u>	
<u>Практичне заняття 13.</u>	13
<u>Практичне заняття 14.</u>	14
<u>Тема 8. Професійні та етичні засади діяльності клінічного психолога.</u>	
<u>Практичне заняття 15.</u>	15
<u>Практичне заняття 16.</u>	15
<u>Запитання на залік</u>	17
<u>Рекомендована література (Основна)</u>	19
<u>Рекомендована література (Додаткова)</u>	21

Кузів О.Є.

Методичні вказівки
для практичних занять
з курсу «Клінічна психологія»

для студентів спеціальності 053 «Психологія»
всіх форм навчання

Комп'ютерне макетування та верстка М. М. Мисак

Формат 60x90/16. Обл. вид. арк. ... Тираж 10 прим. Зам. №

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя.
46001, м. Тернопіль, вул. Руська, 56
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4226 від 08.12.11.